॥ श्रीजिनाय नमः ॥

(मूळकर्त्ता—श्रीशुभवर्धनगणी)

॥ अथ श्रीसुजातवार्तकर्षीचरित्रम् ।

भाषांतर करी छपावी प्रसिद्ध करनार—पण्डित हीरालाल हंसराज—(जामनगरवाळा)

संवत् १९९० किंमत रु. १-४-० सने १९३४

Scanned by CamScanner

॥ श्रीजिनाय नमः ॥

॥ श्रीचारित्रविजयगुरुभ्यो नमः ॥

॥ अथ श्रीसुजातवार्तकर्षीचरित्रं प्रारभ्यते ॥

(गूर्जरभाषांतरोपेतं) (मूलकर्त्ता–श्रीशुभवर्धनगणी)

श्रीचंपापूरिह स्वर्गि-कृतकंपा निजश्रिया ॥ तत्र मित्रप्रभो राजा । धारिणी रमणी प्रिया ॥ १ ॥

अर्थः—आ भरतक्षेत्रमां पोतानी लक्ष्मीवडे देवोने पण कंपावनारी (आश्चर्यपमाडनारी) चंपानामनी नगरी छे, त्यां मित्रप्रभनामे राजा छे, अने तेनी धारिणीनामे प्रिय राणी छे. ॥ १ ॥

सार्थवाहोऽवसत्तत्र । धनमित्राभिधः सुधीः ॥ विख्यातः स्वगुणै रम्यै–र्धनेनधनदोपमः ॥ २ ॥

अर्थः—ते नगरमां उत्तम बुद्धिवाळो धनमित्रनामे सार्थवाह वसतो हतो, अने ते पोताना मनोहर गुणोवडे प्रख्यात थयेलो, तथा धनवडे कुबेरसमान हतो. ॥ २ ॥

Scanned by CamScanner

धनश्रीस्तत्प्रिया प्रेम–पात्रं रूपवती सती ॥ पतिव्रतार्हतं धर्मं । पालयंत्यभवच्छुभा ॥ ३ ॥

अर्थः–तेने प्रेमना भाजनरूप, स्वरूपवंती, सती, पतिव्रता, अने जैनधर्म पालनारी धनश्रीनामनी मनोहर स्त्री हती.

कुर्वतोर्भावतः शुद्धं । धर्मं भुंजानयोः सुखं ॥ कालक्रमेण संजात—स्तनयस्तनुदीतिमान् ॥ ४ ॥

अर्थः—भावथी शुद्ध धर्म करतां थकां, तथा सुख भोगवतां थकां अनुक्रमे केटलोक समय गयाबाद तेओने कांतियुक्त शरीरवाळो पुत्र थयो. ॥ ४ ॥

सुजात इति वंशेऽस्मिन् । प्रशस्तोऽयं जनेन सः ॥ सुजातनाम्ना रूपेण । रतीकांतसमोऽभवत् ॥५॥

अर्थः—आ वंशमां आ सुजात एटले उत्तमपुत्र जन्म्यो छे, एम लोकोवडे सुजातनामथी प्रशंसा पामेलो ते कुमाररूपवडे करीने कामदेवसरखो देखावा लाग्यो. ॥ ५ ॥

अधीतेऽसौ समग्राणि । शास्त्राणि गुरुसन्निधौ ॥ विशेषाज्जिनधर्मे च । समभूद् दृढमानसः ॥ ६ ॥

अर्थः–तेणे गुरुमहाराजपासे सर्वशास्त्रोनो अभ्यास कर्यो, तथा जैनधर्ममां ते विशेष प्रकारे दृढ मनवाळो थयो.

क्रमेण यौवनं प्राप्तः । कामिनीहृदयंगमः ॥ कलहंस इव स्वैरं । शुद्धपक्षः स खेलति ॥ ७ ॥

अर्थः—अनुक्रमे यौवनवय पामेलो ते सुजातकुमार स्त्रीओना हृदयने अतिप्रिय लागवा मांड्यो, अने बन्ने

Scanned by CamScanner

शुद्ध पक्षोवाळो ते राजहंसनीपेठे पोतानी इच्छामुजब खेलवा लाग्यो. ॥ ७ ॥

धर्मघोषाभिधस्तत्रा–मात्यः सत्यवचाः पुरि ॥ तस्य राज्ञः प्रिया तस्य । प्रियंगूदयिता पुनः ॥९॥

अर्थः–ते नगरमां ते राजानो धर्मघोषनामे सत्यवचन बोलनारो मंत्री हतो, अने तेनी प्रियंगूदयितानामनी स्त्री हती. ॥ ९ ॥

प्रियंगूदयितान्येद्युः । सुजातं मदनोपमं ॥ दृष्ट्वा सरागा सुतरां । प्रशंसां कुरुतेस्म सा ॥ १० ॥

अर्थः–एक दिवसे ते प्रियंगूदयिता कामदेवसरखा ते सुजातकुमारने जोइने, तेपर अनुराग धरतीथकी तेनी खूब प्रशंसा करवा लागी. ॥ १० ॥

प्रशंसां तस्य कुर्वंतीं । सखीनामग्रतोऽनिशं ॥ प्रियंगूदयितां मत्वा । लक्षणैस्तत्र रागिणीं ॥ ११ ॥

धर्मघोषस्ततोऽमात्यः । स्वचित्ते चिंतयत्यदः । हा विनष्टं गृहं मेऽन्य–नरासक्ता प्रियाभवत् ॥१२॥युग्मं॥

अर्थः–एरीते हंमेशां सखीओनीपासे ते सुजातकुमारनी प्रशंसा करती, एवी पोतानी स्त्री ते प्रियंगूदयिताने जोइने, तथा लक्षणवडे ते प्रते अनुराग धरती जाणीने, ॥ ११ ॥ ते धर्मघोषमंत्री त्यारथी पोताना मनमां एम विचारवा लाग्यो के, अरेरे ! मारुं घर नष्ट थयुं, केमके मारी स्त्री अन्य पुरुषमां आसक्त थयेली छे. ॥१२॥युग्मं॥

Scanned by CamScanner

जीवत्यस्मिन् सुजाते हि । कुतः सौख्यं भवेन्मम ॥ परासक्ता यतः कांता । कांतादीन् हंति निर्घृणा १३

अर्थः–हवे आ सुजातकुमार ज्यांसुधी जीवतो छे, त्यांसुधी खरेखर मने सुख क्यांथी मळे? केमके परपुरुषमां आसक्त थयेली स्त्री निर्दय थइने (पोताना) भर्तारआदिकने पण मारी नाखे छे. ॥ १३ ॥

ततः केनाप्युपायेन । मार्यते धनमित्रसूः ॥ भवेत्तदा मम श्रेयः । सुकुटुंबस्य निश्चितं ॥ १४ ॥

अर्थः—माटे कोइक उपायथी ज्यारे धनमित्रसार्थवाहना पुत्र आ सुजातकुमारने मारी नाखवामां आवे, त्यारेज खरेखर कुटुंब सहित एवो जे हुं, तेनुं कल्याण थाय. ॥ १४ ॥

परंमेतत्पिता राज—मान्यः सर्वपुराग्रणी ॥ विनापराधस्तत्पुत्रः ॥ शक्यो मारयितुं कथं ॥१५

अर्थः—परंतु तेनो पिता राजानो मानीतो, अने नगरमां सर्वनो अग्रणी नगरशेठ छे, माटे अपराधविना तेना पुत्रने केम मारी शकाय? ॥ १५ ॥

दुःसाध्यं साध्यते कार्यं । ययाऽखिलनृपा अपि ॥ वशीभवंति सा बुद्धि—र्मेऽस्ति चिंताथवाहिका ॥ १६ ॥

अर्थः—जेवडे दुःसाध्य कार्य पण साधी शकाय छे, तथा जेथी सर्वराजाओ पण वश थाय छे, ते बुद्धि मारामां छे. तो पछी हवे शुं चिंता छे. ॥ १६ ॥

Scanned by CamScanner

यदुक्त—यस्य बुद्धिर्बलं तस्य। निर्बुद्धेश्च कुतो बलं ॥वने सिंहो मदोन्मत्तः। शशकेन निपातितः ॥१७॥

अर्थः—कह्युं छे के—जेनी पासे बुद्धि छे, तेनी पासे बल छे, अने निर्बुद्धिने क्यांथी बल होय? केमके (बुद्धिवडे) वननी अंदर रहेला मदोन्मत्त सिंहने पण ससलाए मारी नाख्यो. ॥ १७ ॥

कूटलेखप्रयोगेण। ततस्तेनैव मंत्रिणा ॥ प्रकामं मेदिनो कांतः। सुजातोपरि कोपितः ॥१८॥

अर्थः—पछी जूठा बनावटी कागळना (लेखना) प्रयोगवडे करीने तेज मंत्रीए ते सुजातकुमार उपर राजाने अत्यंत कोपातुर कर्यो. ॥ १८ ॥

कार्यांतरमथावेद्य। वैरीभुतोऽथ भूपतिः ॥ चंद्रध्वजनृपोपांते। हंतुं प्रेषयतिस्म तं ॥ १९ ॥

अर्थः—पछी वैरीरूप थयेला ते राजाए कंइंक कार्यनो मिष करीने ते सुजातकुमारने मारवामाटे चंद्रध्वज-नामना राजापासे मोकल्यो. ॥ १९ ॥

सुजातोऽपि ततश्छद्म—मुक्तश्चंद्रध्वजांतिके ॥ गत्वा भुमिपतेर्लेखं। समर्पयति हृष्टहृत् ॥ २० ॥

अर्थः—पछी निष्कपटी एवा ते सुजाते पण चंद्रध्वजराजापासे जइने ते मित्रप्रभराजानो कागळ मनमां आनंद पामतांथकां तेने आप्यो. ॥२०॥

Scanned by CamScanner

वाचयित्वाथ तं लेखं । ज्ञातोदंतः स भूपतिः ॥ खिन्नो दर्शयति तस्मै । लेखं प्रच्छन्निति द्रुतं ॥ २० ॥

अर्थः—पछी ते कागळ वांचीने ते चंद्रध्वजराजाए खेद पामीने, तुरत ते कागळ ते सुजातकुमारने देखाडीने एम पूछयुं के, ॥ २० ॥

वत्स स्वच्छमते राज्ञः । कोऽपराधस्त्वया कृतः ॥ येन तेनेदृशः क्षुद्रा—देशः प्रेपितवान्मम ॥ २१ ॥

अर्थः–हे निर्मल बुद्धिवाळा सुजातवत्स ! तें ते मित्रप्रभराजानो एवो शुं अपराध कर्यो छे ? के जेथी तेणे मने आवो (तने मारीनाखवानो) क्षुद्र हुकम मोकलाव्यो छे! ॥ २१ ॥

सुजातः प्राह कोऽप्यस्य । नापराधः कृतो मया ॥ तन्न जानामि यद्धंतु—मत्राहं प्रेषितोऽमुना ॥२२॥

अर्थः–त्यारे ते सुजातकुमारे कह्युं के, में ते राजानो कंइपण अपराध कर्यो नथी, तेमज मने अहीं मारी नाखवा-माटे मोकल्यो छे, ते संबंधिपण हुं कांइ जाणतो नथी. ॥२२॥

राजादेशं कुरुष्वाशु । तत्र दोषोऽस्ति कस्तव ॥ प्राग्भवोपार्जितं येन । कस्य कर्म विलीयते ॥ २३ ॥

अर्थः—माटे तमो ते राजानो हुकम तुरत बजावो ? केमके एमां तमारो शुं दोष छे ? कारणके पूर्वभवमां उपार्जन करेलुं कर्म कोनुं (भोगव्याविना) नष्ट थाय छे ? ॥ २३ ॥

Scanned by CamScanner

निश्छद्मवृत्त्या तं मत्वा । निर्दोषं स च भूपतिः ॥ संस्थाप्यास्य रहश्चंद्र–यशां स्वभगिनीं ददौ ॥२४॥

अर्थः—पछी निष्कपट आचरणथी तेने निर्दोष जाणीने ते चंद्रध्वजराजाए गुप्त राखीने तेने पोतानी चंद्रयशा-नामनी व्हेन परणावी. ॥ २४ ॥

त्वग्दोषिणीमिमां मत्वा । धर्मबोधमयं ददौ ॥ तत्प्रत्याख्याय भक्तं सा । दिवि देवोऽभवन्महान् ॥२५॥

अर्थः–तेणीने त्वचासंबंधि रोगवाळी जाणीने, ते सुजातकुमारे धर्मनो उपदेश आप्यो, अने तेथी ते आहार पाणीनुं प्रत्याख्यान करीने (मरणपामी) देवलोकमां महान् देवपणे उत्पन्न थइ. ॥ २५ ॥

स्वस्योपकारिणं मत्वा । सुजातमवधेः सुरः ॥ भाषयित्वा शिलोत्पातात् । श्रीमित्रप्रभभूपतिं ॥२६॥

महामहोत्सवेनाशु । जगदाश्चर्यकारिणा ॥ मुमोच स्वगृहे तं च । स्वर्णवर्षणपूर्वकं ॥ २७ ॥ युग्मं ॥

अर्थः–पछी ते देवे अवधिज्ञानथी ते सुजातकुमारने पोतानो उपकारी जाणीने शिलाना उत्पातथी ते मित्र-प्रभराजाने डरावीने ॥ २६ ॥ तुरत जगतने आश्चर्य पमाडनारा महान महोत्सवपूर्वक ते सुजातकुमारने स्वर्णनी वृष्टी करवापूर्वक तेने पोताने घेर मूक्यो. ॥ २७ ॥ युग्मं ॥

मंत्रिणो धर्मघोषस्य । मत्वा दुश्चेष्टितं हि तत् ॥ सुजातं क्षामयामास । स समेत्य महीपतिः ॥ २८ ॥

Scanned by CamScanner

अर्थः—खरेखर आ सघळुं धर्मघोषमंत्रिनुं दुराचरण छे, एम जाणीने ते मित्रप्रभराजाए ते सुजातकुमारपासे आवीने, पोताना अपराधनी क्षमा मागी. ॥ २८ ॥

सुजातः स्माह नैषस्ते । न च दोषोऽस्य मंत्रिणः ॥ किं तु मत्कर्मणो दोषः । प्राक्कृतस्य दुराशयैः २९

अर्थः—त्यारे ते सुजातकुमारे कह्युं के, आमां तमारो अथवा ते मंत्रिनो कंइं दोष नथी, परंतु दुष्टविचारोथी पूर्वे बांधेलां मारां कर्मोनोज दोष छे. ॥ २९ ॥

तदादेशं प्रयच्छ त्वं । यथेमां च गृहस्थितिं ॥ मुक्त्वा तदेव दुःकर्म । जेतुं कुर्वेऽहमुद्यमं ॥ ३० ॥

अर्थः—माटे हे राजन् ! आप मने रजा आपो ? के जेथी आ गृहवास छोडीने तेज दुष्कर्मोने जीतवामाटे हुं प्रयत्न करूं. ॥ ३० ॥

जननीजनकाभ्यां स । मोहं त्यक्त्वा सुजातकः ॥ सर्वसंगं परित्यज्य । तपस्यामादराल्लौ ॥ ३१ ॥

अर्थः—पछी ते सुजातकुमारे मोह छोडीने, तथा सर्व संगनो त्याग करीने (पोताना) मातापितासहित आदरपूर्वक चारित्र अंगिकार कर्युं. ॥ ३१ ॥

अचिरेणैव कालेन । तपसा दुष्करेण च ॥ क्षिप्त्वा सर्वाणि कर्माणि । स महात्मा ययौ शिवं ॥३२॥

Scanned by CamScanner

अर्थः-पछी ते महात्मा सुजातमुनि थोडाज काळमां आकरो तपतपीने, तथा सर्व कर्मो खपावीने मोक्षे गया.

गृहीत्वा गृहसर्वस्वं । कुपितेन महीभुजा ॥ देशान्निष्काषितो मंत्री । भ्रमन् वैराग्यमाप सः ॥ ३३ ॥

अर्थः—पछी क्रोध पामेला राजाए घरनी सर्व वस्तुओ लुंटी लेइने ते धर्मघोषमंत्रीने पोताना देशमांथी कहाडीमेल्यो, तथा ते पण भमतोथको वैराग्य पाम्यो. ॥ ३३ ॥

कस्यचित्स्थविरस्यांते । जैनीं दीक्षां ललौ मुदा ॥ गुरोः पार्श्वे पठन्नेष । क्रमाच्चाभृद् बहुश्रुतः ॥ ३४ ॥

अर्थः—पछी ते धर्मघोषमंत्रीए हर्षवडे कोइक स्थविरपासे जैनी दीक्षा ग्रहण करी, तथा शास्त्रोनो अभ्यास करतांथकां अनुक्रमे ते बहुश्रुत थयो. ॥ ३४ ॥

गुर्वादेशादथैकाकी । भूत्वा स मुनिशेखरः ॥ विहरन्नकदा प्राप । श्रीवार्तकपुरे बहिः ॥ ३५ ॥

अर्थः—पछी ते धर्मघोषनामना महामुनिराज गुरुमहाराजनी आज्ञाथी एकाकीपणे विहार करताथका एक वखते वार्तकनामना नगरनी बहार (उद्यानमां) आव्या. ॥ ३५ ॥

तत्रास्त्यभयसेनाख्यः । प्रजापालः प्रजा इव ॥ प्रजाः पालयति प्रौढ—प्रतापतपनोपमः ॥ ३६ ॥

अर्थः—ते नगरमां अभयसेननामे राजा छे, के जे (पोताना) विस्तीर्ण प्रतापथी सूर्यसरखो थयो थको (पोताना) संतानोनी पेठे प्रजाने पाळे छे. ॥ ३६ ॥

Scanned by CamScanner

वार्तकाख्यो महामंत्री । तस्य शस्यगुणास्पदं ॥ असाध्यं नृपतेः कार्यं । यः साधयति लीलया ॥३७॥

अर्थः-ते राजानो प्रशंसवालायक गुणोना स्थानसरखो वार्तकनामे महोटो मंत्री छे, के जे फक्त क्रीडामात्रमांज राजानुं असाध्य कार्य पण साधी शके छे. ॥ ३७ ॥

परीषहोपसर्गादि । सहन् समितिगुप्तियुक् ॥ धर्मघोषमुनिस्तत्रा-न्यदा भिक्षाकृते भ्रमन् ॥ ३८ ॥
वार्तकामात्यगेहेऽसौ । कल्पद्रुरिव जंगमः ॥ प्राप पुण्योदयान्मंत्रि-ण्यस्मिन् वातायनस्थिते ३९॥युग्मं॥

अर्थः-परीषहो तथा उपसर्गआदिक सहन करनारा, तथा पांच समिति अने त्रण गुप्तिओवाळा ते धर्मघोषमुनि एक दिवसे भिक्षामाटे भमताथका, ॥ ३८ ॥ ते मंत्री ज्यारे झरूखामां बेठो हतो, त्यारे तेना पुण्यना उदयथी जंगम कल्पवृक्षनीपेठे ते वार्तकमंत्रिने घेर पधार्या. ॥ ३९ ॥ युग्मं ॥

हृष्टचित्ता प्रिया तस्य । घृतादियुतपायसं ॥ प्रदातुमुत्थिता याव-त्तस्माद् बिंदुरधोऽपतत् ॥ ४० ॥

अर्थः—त्यारे हर्षित थयेला हृदयवाळी ते मन्त्रीश्वरनी स्त्री घृतआदिकथी युक्त थयेली खीर (ते मुनिराजने) व्होरववामाटे जेवामां उभी थइ, तेवामां ते खीरनुं एक बिंदु नीचे जमीनपर पडी गयुं. ॥ ४० ॥

तत्पायसस्य सस्निग्धं । बिंदुं निःपतितं भुवि ॥ दृष्ट्वाऽशुद्धमिदं जान-न्नथ पश्चाद्ययौ मुनिः ॥ ४१ ॥

Scanned by CamScanner

अर्थः—ते घृतआदिकनी चिकासवाळा खीरना बिंदुने पृथ्वीपर पडेलुं जोइने, आ आहार अशुद्ध छे, एम जाणीने ते मुनिराज (ते लीधाविना) त्यांथी पाछा चाल्या गया. ॥ ४१ ॥

बिंदौ निपतिते भूमा–वलात्वा पायसं मुनिः ॥ कथं पश्चाज्जगामेति । चिंतयतिस्म वार्तकः ॥४२॥

अर्थः—त्यारे ते वार्तकमंत्री (मनमां) एम विचारवा लाग्यो के, पृथ्वीपर बिंदु पडवाथी आ खीर लीधाविनाज ते मुनिराज केम पाछा चाल्या गया ? ॥ ४२ ॥

मक्षिकापटलं ताव—त्तत्र बिंदौ समागतं ॥ गृहगोधा च तं लातु–मोतुस्तं लातुमागतः ॥४३॥

अर्थः–एवामां खीरना ते बिंदुपर माखोनो समूह आवी बेठो, ते मांखोने पकडवामाटे घीरोली आवी, अने ते घीरोलीने पकडवामाटे त्यां बिलाडो आव्यो. ॥४३॥

तं गृहीतुमिह प्राप । श्वा कश्चिदितरस्ततः ॥ तस्य मंदिरवास्तव्यः । श्वा तत्रागमत् क्रुधा ॥४४॥

अर्थः—ते बिलाडाने पकडवाने त्यां कोइक कुतरो आव्यो, अने तेनीसाथे लडवामाटे घरमां रहेनारो बीजो कुतरो क्रोधथी आवी पहोंच्यो. ॥४४॥

तयोः परस्परं युद्धे । जायमाने तदीश्वरौ ॥ मेलयित्वा बलं स्वं स्वं । चक्रतुः समरं मिथः ॥४५॥

अर्थः–ते बन्ने कुतराओनुं युद्ध थाते छते, ते बन्नेना स्वामीओ पोतपोतानुं लश्कर एकठुं करीने परस्पर लडवा लाग्या.

स वार्तकस्ततो दध्यौ । नूनमेतेन हेतुना ॥ साधुना पायसं नात्तं । भाव्यनर्थविचारणात् ॥ ४६ ॥

अर्थः—त्यारे ते वार्तक मंत्री विचारवा लाग्यो के खरेखर (ते जमीनपर पडेला बिंदुने लीधे) अनर्थ थनारो जाणीने ते साधुए खीरलीधी नही. ॥ ४६ ॥

एवं शुभाशयाज्जाति—स्मृतिं प्राप्य स वार्तकः ॥ प्रबुद्धः शासनामर्या । दत्तवेषो ललौव्रतं ॥४७॥

अर्थः—एरीत हृदयना शुद्ध भावथी जातिस्मरणज्ञान थवाथी प्रतिबोध पामीने ते वार्तकमंत्रीए शासनदेवीए आपेलो मुनिवेष धारण करीने दीक्षा लीधी. ॥४७॥

पालयन्नत्तिचारौघ—विमुक्तं स व्रतं मुदा ॥ सुंसुमारपुरे गत्वा । यक्षौकश्चत्वरे स्थितः ॥ ४८ ॥

अर्थः–पछी ते वार्तकमुनि अतिचारोना समूह विनानुं चारित्र हर्षथी पालताथका सुंसुमारनामना नगरमां जइने, त्यां एक यक्षना मंदिरना चोतरामां रह्या ॥ ४८ ॥

धुंधुमाराभिधस्तत्र । राजा राजति यस्य च ॥ प्रतापतपनः सेहे । नाऽरीभिः कौशिकैरिव ॥ ४९ ॥

अर्थः–त्यां धुंधुमारनामे राजा राज करे छे, के जेना प्रतापरूपी सूर्यने घूवडोनीपेठे शत्रुओ सहन करी शकता नथी.

Scanned by CamScanner

सुतांगारवती तस्य । सुरूपा नवयौवना ॥ जीवाजीवादितत्त्वज्ञा । सम्यक्त्वव्रतधारिणी ॥ ५० ॥

अर्थः—ते राजाने उत्तमरूपवाळी, नवयौवनथी युक्त थयेली जीव अजीव आदिक तत्वोने जाणनारी, तथा सम्यक्त्वव्रतने धारण करनारी अंगारवतीनामे पुत्री हती. ॥ ५० ॥

मिथ्यात्ववासिता काप्या—गात्परिव्राजिकान्यदा ॥ तदंगे जिनधर्मस्या—ऽवज्ञामातन्वती सती ॥५१॥

अर्थः—हवे एक दिवसे मिथ्यात्वभावित हृदयवाळी, कोइक परिव्राजिका जिनधर्मनी अवगणना करतीथकी ते अंगारवतीकन्यापासे आवी लागी. ॥ ५१ ॥

जिनशासनसर्वस्व—विज्ञया धन्यया तया ॥ निरुत्तरीकृता सद्यः । सा युक्तिप्रतियुक्तिभिः ॥ ५२ ॥

अर्थः—त्यारे जैनधर्मना सर्व रहस्यने जाणनारी ते भाग्यशाळी अंगारवतीए तुरत ते परिव्राजिकाने युक्तयुक्त प्रत्युत्तरो आपीने उत्तररहित करी. ॥ ५३ ॥

ततो दुष्टाशयारुष्टा । कन्यायां सा तपस्विनी ॥ संधामित्यकरोदेनां । पातयिष्याम्यतो मतात् ॥ ५३ ॥

अर्थः—तेथी दुष्ट हृदयवाळी ते परिव्राजकाए ते कन्यापर क्रोधायमान थइने एवी प्रतिज्ञा करी के हुं आ अंगारवतीने आ जैनधर्मथी भ्रष्ट करीश ॥ ५३ ॥

ततो यथास्थितं तस्या । रूपमालेख्य सा पटे ॥ उज्जयिन्यामगाच्चंड-प्रद्योतेशस्य संसदि ॥ ५४ ॥

अर्थः-पछी पटपर तेणीनुं यथास्थित स्वरूप चीतरीने ते परिव्राजिका उज्जयिनीनगरीमां चंडप्रद्योतराजानी सभामां गइ. ॥ ५४ ॥

प्रकामं स्वागते तेन । भूपालेन कृते सति ॥ साऽथ चित्रपटश्चित्र—कृत्तयाऽमोचि तत्पुरः ॥ ५५ ॥

अर्थः—त्यारे ते राजाए तेणीनुं अति सन्मान करवाथी तेणीए ते आश्चर्यकारक चित्रपट तेनीपासे मेल्यो. ५५

तच्चित्रपटगं रूपं । दृष्ट्वा भूपः सुविस्मितः ॥ अपृच्छद्रूपमेतत्तु । कस्याः सुर्यास्तपस्विनि ॥ ५६ ॥

अर्थः—ते चित्रपटमां रहेलुं स्वरूप जोइने आश्चर्य पामेला ते राजाए तेणीने पूछयुं के, हे तपस्विनी ! आ कइ देवांगनानुं स्वरूप छे ? ॥ ५६ ॥

साव्रोचन्नृप नो कस्याः । सुर्या रूपमिदं भवेत् ॥ किंत्वंगारवती कन्या—रूपमेतन्नरेश्वर ॥ ५७ ॥

अर्थः—त्यारे तेणीए कह्युं के हे राजन् ! आ कोइ देवांगनानुं स्वरूप नथी, परंतु अंगारवती नामनी कन्यानुं आ स्वरूप चित्रेलुं छे. ॥ ५७ ॥

राजा प्राह सुता कस्य ।-क्वास्ति चेथमथाह सा ॥ सुंसुमारपुरे धुंधु—मारभूपांगजा त्वियं ॥५८॥

अर्थः—त्यारे राजाए तेणीने पूछ्युं के, ते कोनी पुत्री छे ? अने ते क्यां छे ? त्यारे ते परिव्राजिकाए कह्युं के सुंसुमारनामना नगरमां धुंधुमारनामना राजानी ते पुत्री छे. ॥ ५८ ॥

वस्त्रपात्रादिसत्कारै–स्तां सत्कृत्य स भूपतिः ॥ विससर्ज तथांगार–वतीसंन्यस्त मानसः ॥ ५९ ॥

अर्थः—पछी ते अंगारवतीकन्यामांज चोंटेलुं छे हृदय जेनुं एवा ते चंडप्रद्योतराजाए ते परिव्राजिकाने वस्त्रो तथा पात्रो आदिकना दानथी सत्कारीने विसर्जन करी. ॥ ५९ ॥

महैश्वर्यमदोन्मत्तः । शिक्षां दत्वा ततो नृपः ॥ दूतं प्रेषयतिस्माशु । धुंधुमारनृपं प्रति ॥ ६० ॥

अर्थः—पछी महान समृद्धिना मदथी उन्मत्त थयेला ते राजाए दूतने शिखावीने तुरत ते धुंधुमारराजापासे मोकल्यो. ॥ ६० ॥

धुंधुमारनृपं नत्वा । दूतः प्राहेति निर्भयः ॥ तवांगारवतीं कन्यां । देहि प्रद्योतभूभुजे ॥ ६१ ॥

अर्थः—ते दूत पण ते धुंधुमारराजाने नमस्कार करीने निर्भय थयोथको एम कहेवा लाग्यो के, तमारी अंगारवती-नामनी पुत्री चंडप्रद्योतराजाने आपो ? ॥६१॥

विवेकहीनं वाचालं । दूतं तं भूपतिर्जगौ ॥ नैवानेन प्रकारेण । स्वसाध्यं साध्यते नृभिः ॥६२॥

Scanned by CamScanner

अर्थः—एरीते विवेकरहित बकवाद करता एवा ते दूतने ते धुंधुमारराजाए कह्युं के, आवीरीते तोछडाइ भरेली वाणीथी माणसो पोतानुं वांछित कार्य साधी शकता नथी. ॥ ६२ ॥

दूतोऽवग् दास्यसि चेन्नो । कन्यां तर्हि युधि द्रुतं ॥ स्ववीर्यं दर्शयित्वैष । बलादपि ग्रहीष्यति ॥६३॥

अर्थः—त्यारे दूते कह्युं के जो तुं ते कन्या नहि आपशो, तो तुरत युद्धमां ते चंडप्रद्योतराजा पोतानुं पराक्रम देखाडीने बलात्कारे पण ते कन्याने लेशे. ॥ ६३ ॥

निशम्यैतद्वचस्तस्य । हसन्नाह स भूपतिः ॥ यः साध्यं साधयत्येवं । वराकोऽयं भवेन्नृपः ॥ ६४ ॥

अर्थः—ते दूतनुं एवीरीतनुं वचन सांभळीने ते धुंधुमारराजाए हसतांथकां कह्युं के, जे तारो राजा आवीरीते पोतानुं इच्छित कार्य साधवा मागे छे, ते खरेखर कोइ हलकट माणस होवो जोइये ॥ ६४ ॥

तस्य वीर्यमवीर्यं हि । ज्ञास्यते सकलं युधि ॥ मयि संग्राममारूढे । तत्र स्थातुं हि कः क्षमः ॥ ६५ ॥

अर्थः—तेनुं पराक्रम के निर्बलता, ए सघळुं युद्धमां जणाइ रहेशे, केमके ज्यारे हुं रणसंग्राममां चडीश, त्यारे खरेखर त्यां उभो रहेवाने पण कोण समर्थ छे? ॥ ६५ ॥

ततस्तूर्णमतो याहि । यत्तन्नापिन्नराधम ॥ कथाशेषं करिष्यामि । नो चेत्तीक्ष्णासिनामुना ॥ ६६ ॥

Scanned by CamScanner

अर्थः—माटे जेमतेम बकवाद करनारा एवा हे नराधम ! तुं अहींथी तुरत चाल्यो जा ? नहिंतर आ तीक्ष्ण तलवारवडे तने मारीने हतोनहतो करी नाखीश. ॥ ६६ ॥

भीतस्तद्वचसा दूत–श्चंडप्रद्योतमेत्य च ॥ सर्वं यथास्थितं तस्य । निवेदयति भाषितं ॥ ६७ ॥

अर्थः—ते वचनथी भय पामेला ते दूते चंडप्रद्योतराजापासे आवीने, तेणे कहेलां सघळां वचनो यथार्थपणे कही संभळाव्यां. ॥६७॥

ततः प्रकंपयन्नुर्वीं । सैन्यैरप्रमितैर्निजैः ॥ सुसुमारपुरं प्राप । क्रुद्धः प्रद्योतभूपतिः ॥ ६८ ॥

अर्थः—पछी पोतानां प्रमाणरहित सैन्योवडे पृथ्वीने कंपावतो, अने क्रोधायमान थयेलो ते चंडप्रद्योतराजा सुसुमारनगरप्रते आव्यो. ॥६८॥

मत्वा तमागतं भूरि—बलं श्रीधुंधुमारराट् ॥ विममर्श सहामात्यै—र्दुर्गरोधं विधाय च ॥ ६९ ॥

अर्थः—घणा सैन्यसहित ते चंडप्रद्योतराजाने आवेलो जाणीने, ते धुंधुमारराजा, नगरना दरवाजा बंध करी, अंदर रहीने पोताना मन्त्रीओसाथे विचारवा लाग्यो के, ॥ ६९ ॥

मत्तोऽधिकबलोऽयं भो । प्रभुत्वादिबलेन हि ॥ ततो योध्धुं न शक्नोमि । मृगवन्मृगविद्विषः ॥७०॥

अर्थः—हे मंत्रीओ ! आ चंडप्रद्योतराजा ऐश्वर्यआदिकना जोरथी मारा करतां अधिक बलवान छे, माटे सिंहनीसाथे हरिणनीपेठे हुं तेनी साथे युद्ध करवाने अशक्त छुं ॥ ७० ॥

ततः कमप्युपायं मे । कथयंतु सुधीवराः ॥ येनास्य दुर्जयस्यापि । जयः स्यान्मम कीर्तिदः ॥७१॥

अर्थः—माटे हे उत्तम बुद्धिवान् मंत्रीओ ! मने कइंक उपाय कहो ? के जेथी आ दुर्जयउपर पण जय मळवाथी मारी कीर्ति थाय. ॥७१॥

ते वदंति विभो रात्रौ । निमित्तं वीक्ष्य ते वयं ॥ उपायं कथयिष्यामो । येन भावी जयस्तव ॥ ७२ ॥

अर्थः-त्यारे ते मंत्रीओए तेने कह्युं के, हे स्वामी ! अमो निमित्त जोइने रात्रीए आपने उपाय कहीशुं, के जेथी आपनो विजय थशे. ॥७२॥

श्रुत्वैतद्वचनं राजा । भृशं संतुष्टमानसः ॥ विलोक्य विहगानद्य । यूयं कथयतेत्यवक् ॥ ७३ ॥

अर्थः-एरीतनुं ते मंत्रीओनुं वचन सांभळीने मनमां अत्यंत खुशी थयेला ते धुंधुमारराजाए तेओने कह्युं के, ते पक्षिओनुं निमित्त जोइने तमो मने कहेजो? ॥७३॥

ततस्ते मंत्रिणः सर्वे । पश्यंतो विहगान्निशि ॥ यावद्यक्षगृहासन्न-प्रदेशे संस्थिताः स्फुटं ॥७४॥

अर्थः-पछी ते सघळा मंत्रीओ पक्षिओनी तपास करताथका रात्रिए जेवामां ते यक्षना मंदिरपासेना भागमां प्रगटपणे आवीने उभा छे. ॥ ७४ ॥

तावत्तत्र पुरीडिंभा । मिलित्वानेकशो मिथः ॥ युध्यंति धुंधुमारश्री-प्रद्योतबलरूपिणः ॥ ७५ ॥

अर्थः—एवामां त्यां नगरना अनेक बाळको एकठा थइने, धुंधुमार तथा चंडप्रद्योतना लश्करनुं स्वरूप धारण करीने. (एटले बे सैन्यना भागमां वेचाइ जइने क्रीडा करताथका) परस्पर युद्ध करवा लाग्या. ॥ ७५ ॥

प्रद्योतडिंभसैन्येन । हक्किताः परबालकाः ॥ नंष्ट्वा ते शिशवो यक्ष—गृहांतर्यावदागताः ॥ ७६ ॥

अर्थः-हवे चंडप्रद्योतना बाळकोना सैन्ये ते धुंधुमारराजाना बाळकोने गभराव्या, अने तेथी ते बाळको नाशीने जेवा ते यक्षना मंदिरनी अंदर आवीने भराणा. ॥७६॥

तावद्वार्तकसाधुः स । दैवयोगाज्जगाविति ॥ मा कुरुध्वं भयं बाला । यतो भावी जयो हि वः ॥७७

अर्थः—तेवामां त्यां बेठेला ते वार्तकमुनि दैवयोगे ते बाळकोप्रते एम बोली उठ्या के, हे बाळको ! तमो डरो नहो, केमके खरेखर तमारोज विजय थवानो छे. ॥ ७७ ॥

एतन्मुनिपतेर्वाक्य-माकर्ण्य तेऽथ मंत्रिणः ॥ भूपं विज्ञपयंत्येवं ।·स्वामिन्नाजौ जयस्तव ॥७८॥

Scanned by CamScanner

अर्थः—पछी एरीतनुं ते मुनिराजनुं वचन सांभळीने ते मंत्रिओए ते राजाने एम कह्युं के, हे स्वामी रणसंग्राममां आपनोज विजय थवानो छे. ॥७८॥

ततः श्रीधुंधुमारोऽपि । स्वल्पसैन्यतया निशि ॥ चंडप्रद्योतसैन्यांतः । पपात हरिवद्गजे ॥ ७९ ॥

अर्थः—पछी ते धुंधुमारराजा पण (पोतापासे) स्वल्प सैन्य होवाथी रात्रिए, हाथीपर जेम सिंह त्रापमारे, तेम चंडप्रद्योतना सैन्यपर अचानक त्रुटी पड्यो. ॥७९॥

छलेन तेन तत्सैन्यं । भग्नं महदपि क्षणात् ॥ चंडप्रद्योतभूपोऽपि । बद्धश्च बलवानपि ॥ ८० ॥

अर्थः—एरीते छलकपटथी ते धुंधुमारराजाए तेना म्होटां सैन्यने पण क्षणवारमां वेरविखेर करी नाख्युं, अने ते बलवान एवा पण चंडप्रद्योतराजाने बांधी लीधो. ॥ ८० ॥

जयश्रियमथ प्राप्य । प्रातः श्रीधुंधुमारराट् ॥ नानामहोत्सवैस्तेन—साकं स्वपुरमागमत् ॥ ८१ ॥

अर्थः—एरीते विजयलक्ष्मी मेळवीने ते धुंधुमारराजा प्रभातमां विविधप्रकारना महोत्सवपूर्वक ते चंडप्रद्योतने साथे लेइने पोताना नगरमां आव्यो. ॥ ८१ ॥

स्वमंत्रिभिः सहैवं स । विचारं कुरुते नृपः ॥ महाराडित्ययं चंड—प्रद्योतो नैव मार्यते ॥ ८२ ॥

Scanned by CamScanner

अर्थः—पछी ते धुंधुमारराजा पोताना मंत्रिओसाथे मळीने एम विचारवा लाग्यो के, आ चंडप्रद्योत म्होटो राजा छे, माटे एने मारवो तो नही. ॥८२॥

प्रपद्यते यदि धर्म-मार्हतं चेदयं नृपः ॥ तदांगारवतीं कन्यां । दत्वा मुंचामि तं तदा ॥ ८३ ॥

अर्थः—जो आ चंडप्रद्योतराजा जैनधर्म स्वीकारे, तो तेने आ अंगारवती कन्या आपीने हुं छोडीमुकुं. ॥ ८३ ॥

विमृश्येति समाहूय । प्रद्योतं वक्ति भूपतिः ॥ यदि श्राद्धो भवेस्त्तत्वां । दत्वांगारवतीं कनीं ॥ ८४ ॥

विमुंचामि तथा स्वीये। साम्राज्ये स्थापयामि च ॥ नो चेत्कदापि ते राजन् । न मोक्षो भविता ह्यतः ॥८५॥

अर्थः—एम विचारीने ते धुंधुमारराजाए चंडप्रद्योतराजाने बोलावीने कह्युं के, हे राजन् ! जो तुं श्रावक (जैन धर्मी) था, तो तने अंगारवती कन्या आपीने छोडुं, अने तारां पोतानां राज्यपर पाछो स्थापन करुं, नहितर तारी अहींथी कोइदिवसपण मुक्ति थशे नही. ॥ ८४ ॥ ८५ ॥ युग्मं ॥

प्रतिपन्नेऽर्हते धर्मे । ततोंगारवतीं कनीं ॥ दत्वा महोत्सवेनाशु । तं मुमोच धराधिपः ॥ ८६ ॥

अर्थः—पछी ते चंडप्रद्योतराजाए जैनधर्म स्वीकारवाथी ते धुंधुमारराजाए तेने महोत्सवपूर्वक अंगारवती कन्या आपीने, तुरत छुटो कर्यो. ॥ ८६ ॥

Scanned by CamScanner

चंडप्रद्योतभूपालो—ऽन्यदांगारवतीं प्रियां ॥ पप्रच्छ स्वल्पसैन्येन । त्वत्पित्राहं कथंजितः ॥८७॥

अर्थः—पछी एक दिवसे ते चंडप्रद्योतराजाए, पोतानी ते प्राणप्रियराणी अंगारवतीने पूछयुं के, हे प्रिये ! स्वल्प सैन्यवाळा तारा पिताए मने केम जील्यो ? ॥ ८७ ॥

सापि तत्पुरतः सर्वं । साधूक्त्यादि जगौ मुदा ॥ सुविस्मितमनाः कामं । तन्निशम्याथ भूपतिः ॥८८॥

अर्थ—त्यारे ते अंगारवतीए पण हर्षथी ते मुनिना वचनआदिकनो वृत्तांत तेने कही संभळाव्यो, ते सांभळीने ते चंडप्रद्योतराजा पोताना मनमां अति आश्चर्य पाम्यो. ॥ ८८ ॥

द्वितीयेऽह्नि ततो गच्छ—न्निति प्रद्योतभूपतिः ॥ गत्वाऽहास्तु नमस्तुभ्यं । नैमित्तिकमुनिश्वर ॥ ८९ ॥

अर्थः—पछी बीजे दिवसे त्यांथी चालतीवेलाए ते चंडप्रद्योतराजाए ते वार्तकमुनिपासे जइने तेमने कह्युं के, हे निमित्त कहेनारा मुनिराज ! तमोने नमस्कार थाओ ? ॥ ८९ ॥

इत्युक्त्वास्मिन् गते भूपे । स मुनिश्चिंतयत्यदः ॥ निमित्तानि मयोक्तानि । क येनैवं नृपोऽवदत् ॥९०॥

अर्थः—एम कहीने ते राजाना गयाबाद ते वार्तक मुनि एम विचारवा लाग्या के, में निमित्त क्यां कह्यां ? के जेथी आ राजा आम बोल्यो ॥ ९० ॥

Scanned by CamScanner

हुं ज्ञातं कारणं युध्य–मानेषु शिशुषु स्फुटं ॥ मयोक्तं मा कुरुध्वं भो । भयं च विजयो हि वः ॥९१॥

अर्थः—अरे ! हवे जाण्युं, बाळको ज्यारे (फक्त क्रीडामाटे) युद्ध करता हता, त्यारे में तेओमांना एक पक्षमें कह्युं हतुं के, तमो डरो नही ? केमके तमारो विजय थवानो छे. ॥ ९१ ॥

धिग्धिग्मद्वचसा जातो । घोरोऽयं रणविप्लवः ॥ जनसंहारकोऽयं मां । हसत्येवं च संयतं ॥ ९२ ॥

अर्थः–अरे ! धिक्कार छे ! धिक्कार छे! मने ! केमके मारां वचनथी लोकोनो संहार करनारो आ भयंकररणसंग्राम थयो, अने वळी उपरथी आ राजा आवीरीते मारी मुनिनी पण हांसी करे छे ! ॥ ९२ ॥

अतो विमुक्तसंयोगा । मुनयो मुक्तिमिच्छवः ॥ युक्तं बिभ्रति चित्ते स्वे । भाषासमितिमादरात् ॥९३॥

अर्थः–आथीज निःसंग थयेला, अने मुक्तिनी इच्छावाळा मुनिओ आदरपूर्वक पोताना हृदयमां जे भाषासमितिने धारण करे छे, ते युक्तज छे ॥ ९३ ॥

चेन्मया समितावस्यां । प्रमादः सुतरांकृतः ॥ तदेदृशं महापापं । विलग्नं हा ममातुलं ॥९४॥

अर्थः–आ वचनसमिति पाळवामां जो में अजाणपणे पण प्रमाद कर्यो, तो अरेरे ? अमने आवुं अतुल्य महापाप लाग्युं. ॥ ९४ ॥

Scanned by CamScanner

विचिंत्येति मुनिर्मिथ्या—दुष्कृतं च मुहुर्ददत् ॥ तथा प्रवृत्तश्चरणे । यथा मोक्षमगाद् द्रुतं ॥९४॥

अर्थः-एम विचारीने वारंवार मिथ्यादुष्कृत देता एवा ते वार्तकमुनिराज चारित्रनी अंदर एवी दृढ प्रवृत्ति करवा लाग्या, के जेथी ते तुरत मोक्षे गया. ॥ ९५ ॥

एवं साधुव्रतं च वार्तकसुजातर्षीद्रयोर्निर्मलं । पापव्यापहरं सतां सुचरितं श्रुत्वा जगत्पावनं ॥
मुक्तिश्रीरमणीविलासमदने सद्यः प्रमाद व्रजं । संत्यज्यार्हतसंयमेऽघहरणे नित्यं यतध्वं जनाः ॥९६॥

अर्थः-एवीरीते पापोना विस्तारने हरनारुं, सज्जनोने आचरवा लायक, तथा जगतने पवित्र करनारुं, वार्तक अने सुजातमुनीश्वरोनुं निर्मल साधुव्रत सांभळीने, हे भव्यजनो! तमो प्रमादनो समूह तजीने, मोक्षलक्ष्मीरुपी स्त्रीने विलास करवाना स्थानसरखा तथा पापोने हरनारा, एवा जिनेश्वरप्रभुना संयममां हमेशां तुरत प्रयत्न करो?

॥ इतिश्री सुजातवार्तकर्षिचरित्रं समाप्तं ॥ श्रीरस्तु ॥

॥ समाप्तोऽयं ग्रंथो गुरुश्रीमच्चारित्रविजयसुप्रसादात् ॥

Scanned by CamScanner